

इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयचा मराठी अनुवाद

[(1996) 2 एस. सी. आर. 653]

संत सिंग

विरुद्ध

अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधीश, झांसी आणि इतर

फेब्रुवारी 14, 1996

[न्यायमूर्ति के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ति एस. साधीर अहमद.]

उत्तर प्रदेश भूधारणेवरील कमाल मर्यादा अधिनियम 1960.

कलम 4 ए, 5-वडिलांनी आपल्या अल्पवयीन मुलीला विकलेली जमीन, ज्याचे तिच्या आईने नियत दिवसाच्या तारखेपूर्वी प्रतिनिधित्व केले होते - व्यक्तिविषयक कायदयाखाली, वडिलांच्या जीवितकाळादरम्यान वडिलांच्या ताब्यात असलेली जमीन काढून घेतली जाऊ शकते की नाही - अल्पवयीन मुलाचा कायदेशीर पालक होण्यासाठी वेळ उर्वरीत आहे - आई कायदेशीर पालक होऊ शकत नाही - वडील स्वतः जमीन विकू शकत नाहीत - मुदतधारक असल्याने, जरी विक्री केली गेली असली तरी, विक्रीखालील जमीन त्याच्या मालकीमध्ये समाविष्ट केली जाईल - नियत दिवसानंतर खासगी मंदिरास हस्तांतरित केलेली जमीन - हस्तांतरण अवैध आहे आणि जमीन त्याच्या मालकीमध्ये समाविष्ट करणे आवश्यक आहे - नलिकाकूप द्वारे सिंचित जमीन - नोंदवलेल्या पुरावाच्या आधारे जिल्हा न्यायाधीशांनी धारण केलेल्या जमिनी सिंचित जमिनी आहे असे म्हणता येणार नाही.

रामाधर सिंग – विरुद्ध - विहित प्राधिकरण आणि अन्य, [1994] सप्प. 3 एस. सी. सी. 702, संदर्भित करण्यात आले

दिवाणी अपील न्यायाधीकारिता : दिवाणी अपील क्रमांक 2477/1977

अल्लाहाबाद उच्च न्यायालयाद्वारे दिनांक 2.4.77 रोजी दिवाणी संकीर्ण रिट याचिका 1127 of 1971 मध्ये दिलेल्या आदेश आणि निर्णयावरून

अपीलकर्त्यासाठी- राजीव दत्ता.

उत्तरवादींसाठी- अशोक के. श्रीवास्तव आणि सुश्री रचना गुप्ता.

न्यायालयाद्वारे पुढील आदेश देण्यात आला:

सदर अपील हे विशेष अनुमतीने, दिनांक 8 एप्रिल 1977 रोजी अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने दिवाणी संकीर्ण रिट याचिका क्रमांक 1127/77 थोडक्यात फेटाळण्यात येणाऱ्या दिलेल्या आदेशाविरुद्ध उद्भवते. अपीलकर्त्याने उत्तर प्रदेश भूधारणावरील कमाल मर्यादा अधिनियम, 1960 (थोडक्यात, 'अधिनियम',) च्या कलम 5 अंतर्गत जारी केलेल्या सूचनेला आव्हान दिले. अपीलकर्त्याने स्वेच्छेने घोषणा दाखल न केल्यामुळे नोटीस बजावण्यात आली. अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधीशांनी 23 फेब्रुवारी 1977 रोजी आपल्या आदेशाद्वारे अपीलकर्त्याने उपस्थित केलेल्या तीन युक्तिवादांना नकार दिला होता, ज्याचा आमच्यासमोर पुनरुच्चार केला गेला. पहिला युक्तिवाद असा आहे की अपीलकर्त्याने 26 ऑक्टोबर 1970 रोजी नोंदणीकृत विक्री पत्रा द्वारे 10 एकर 33 सेंट जमीन त्याच्या अल्पवयीन मुलीला विकली होती, जिचे प्रतिनिधित्व तिची आई करत होती. नियत दिवस 24 जानेवारी 1971 आहे. त्यामुळे ही विक्री वैध आहे आणि ती अधिनियमाच्या तरतुदींचे उल्लंघन करत नाही. त्यामुळे, मुलगी अविवाहित होती या कारणावरून अपीलकर्त्याने दिलेल्या जमिनीच्या मालकीबाबत जिल्हा न्यायाधीशांनी युक्तिवाद करणे योग्य नव्हते. त्यामुळे ती कुटुंबातील सदस्य नाही. असे दिसून येते की कलम 5 च्या उप-कलम (6) मध्ये असे नमूद केले आहे की मुदत धारकास लागू असलेल्या कमाल मर्यादा क्षेत्राचे निर्धारण करताना, जानेवारी 1971 च्या चौवीसव्या दिवसानंतर जमिनीचे कोणतेही हस्तांतरण, जे हस्तांतरणासाठी झाले ते अधिशेष घोषित केले. अधिनियमांतर्गत असलेल्या

जमिनीकडे दुर्लक्ष केले जाईल आणि ती विचारात घेतली जाणार नाही. या परंतुकात अशी तरतूद करण्यात आली आहे की, या उपकलमातील काहीही, 'सदभावनापूर्वक आणि पुरेशा विचारार्थ आणि 'बेनामी' व्यवहार नसलेल्या अपरिवर्तनीय दस्तऐवजाच्या अंतर्गत किंवा मुदतधारकाच्या किंवा कुटुंबातील इतर सदस्यांच्या तात्काळ किंवा स्थगित लाभासाठी असल्याचे विहित प्राधिकरणाच्या समाधानासाठी सिद्ध झालेल्या हस्तांतरणाला' लागू होणार नाही. विक्री दस्तऐवज सद्भावनेने आणि पुरेशा विचारार्थ अंमलात आणला गेला आहे की नाही आणि तो मुदतधारक किंवा कुटुंबातील इतर सदस्यांच्या तात्काळ किंवा स्थगित लाभासाठी 'बेनामी' व्यवहार आहे की नाही. '(न्यायालयीनदृष्ट्या विभक्त झालेली पत्नी किंवा पती वगळता) अल्पवयीन मुले आणि अल्पवयीन मुली (विवाहित मुलींव्यतिरिक्त), त्यांच्या आणि तिच्या आणि त्यांच्या पत्नीच्या किंवा त्यांच्या पतीच्या संबंधित पत्नी आणि अल्पवयीन मुलांचा समावेश करण्यासाठी 'कुटुंब' ची अधिनियमांतर्गत व्याख्या करण्यात आली आहे. असे दिसून येते की जिल्हा न्यायाधीशांनी निष्कर्ष नोंदवला होता की ती अल्पवयीन होती आणि विक्री दस्तऐवज वडिलांनी पत्नीला अल्पवयीन मुलीचा पालक बनवून अंमलात आणला होता. व्यक्तिविषयक कायदानुसार, आयुष्यभर वडील हे अल्पवयीन मुलाचे कायदेशीर पालक असतात आणि आई कायदेशीर पालक असू शकत नाही. तो स्वतःसाठी जमीन विकू शकत नाही. ती अल्पवयीन असल्याने आणि अपीलकर्ता या जमिनीच्या संदर्भात मुदतधारक असल्याने, जरी विक्री केली गेली असली तरी, विक्री केलेली जमीन त्याच्या मालकीच्या मालकीमध्ये समाविष्ट केली जाईल. कोणत्याही परिस्थितीत 10 एकर 33 सेंट इतकी जमीन अपीलकर्त्याच्या मालकीतून काढली जाऊ शकत नाही.

त्यानंतर असा युक्तिवाद केला जातो की अपीलकर्त्याने 13.47 एकर क्षेत्रावरील 12 भूखंड त्याच्या खाजगी मंदिराकडे हस्तांतरित केले होते आणि त्यामुळे ही जमीन त्याच्या मालकीच्या मालकीमध्ये समाविष्ट केली जाऊ शकत नाही. हे मान्य आहे की, ते नियत दिवसानंतर 28 जानेवारी 1972 रोजी करण्यात आले. अशा

परिस्थितीत, जरी हस्तांतरण हे खासगी मंदिर असल्याचे आढळणाऱ्या मंदिराच्या बाजूने केले गेले असले, तरी ते नियत दिवसानंतर असल्याने ते कायद्याने अवैध आहे. त्यामुळे त्याच्या मालकीत सदर जमीन समाविष्ट करणे आवश्यक आहे.

त्यानंतर असा युक्तिवाद केला जातो की भूखंड क्रमांक 5 आणि 13 हे असिंचित जमिनीचा भाग आहेत आणि त्यामुळे त्यांना असिंचनीय जमीन म्हणून मानले पाहिजे. त्यामुळे जिल्हा न्यायाधीशांनी त्यांना सिंचित जमीन म्हणून समजणे चुकीचे होते. खसरा अभिलेख लोकपालने सादर केल्याचे दिसून येते, ज्याची जिल्हा न्यायाधीशांसमोर तपासणी करण्यात आली होती (पुरावा घेण्यात आला होता). त्यात केलेल्या सिंचनाच्या स्वरूपाबाबत त्यांना कोणताही प्रश्न विचारण्यात आलेला नाही. नलिका कूप विहिरीतून त्याचे सिंचन केले जात होते, असे नोंदीत म्हटले आहे. कलम 4 ए अंतर्गत प्रथम, कलम (a) (असे नमूद करते की कोणतीही जमीन सिंचित जमीन म्हणून निर्धारित करताना, कोणत्याही राज्य नलिका कूप विहिरीद्वारे किंवा खाजगी सिंचनाच्या कामाद्वारे लागवड केलेली जमीन सिंचनीय जमीन मानली जाईल. नालकूप नावाच्या नलिका कूप विहिरीद्वारे जमिनी सिंचित केल्या जात आहेत ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता, जिल्हा न्यायाधीशांनी नोंदवलेल्या पुरावा, ही जमीन सिंचित जमीन मानली तर ते अनावश्यक असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही. विद्वान वकिलाने रामाधर सिंग -विरुद्ध- विहित प्राधिकरण आणि इतर यावर देखील भर दिला. [1994 सप्लिमेंट.3 एस. सी. सी. 702,] ज्यामध्ये विक्री दस्तऐवजाची सत्यता तपासली गेली नाही का हा प्रश्न होता. 24 जानेवारी 1971 पूर्वी अंमलात आणलेल्या विक्री पत्राची वैधता निश्चित केली जाऊ शकत नाही, असे या न्यायालयाने म्हटले. परंतु येथे संदर्भित केलेली विशिष्ट भाषा, जी या न्यायालयाच्या निदर्शनास आणली गेली नव्हती, ती लक्षात घेता, न्यायाधिकरणाने त्या प्रश्नात जाण्यात कोणतीही चूक केली असे म्हणणे कठीण आहे. अशा प्रकारे, आम्हाला अपीलकर्त्याला दिलासा देणे कठीण वाटते.

त्यानुसार अपील फेटाळण्यात येते. खर्चाबाबत काहीही आदेश नाही.

जी. एन.

अपील फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X